

88**OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 21 stycznia 2002 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. Nr 62, poz. 718 i z 2001 r. Nr 46, poz. 499) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 16 września 1982 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 31, poz. 215),
- 2) ustawą z dnia 22 lutego 1991 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 22, poz. 93),

- 3) ustawą z dnia 13 maja 1994 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 79, poz. 362),
- 4) ustawą z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Agencji Rynku Rolnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 146),
- 5) ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej — Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189),
- 6) ustawą z dnia 21 lutego 1997 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Moderniza-

- cji Rolnictwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 41, poz. 255),
- 7) ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 106, poz. 678),
- 8) ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323 oraz z 2001 r. Nr 154, poz. 1802),
- 9) ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 48, poz. 554),
- 10) ustawą z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 120, poz. 1268),
- 11) ustawą z dnia 11 maja 2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy — Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 63, poz. 635),
- 12) ustawą z dnia 19 lipca 2001 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 98, poz. 1069),
- 13) ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz. 1071 i Nr 154, poz. 1787)
- i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje:

- 1) art. 50 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110), który stanowi:

„Art. 50. W Kodeksie postępowania karnego wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 435 otrzymuje brzmienie:

«Art. 435. § 1. Oskarżyciel prywatny składa przy akcie oskarżenia zryczałtowaną równowartość kosztów postępowania. Wy wysokość tej równowartości określa prezes sądu w granicach od 200 do 1.000 zł.

§ 2. Na zarządzenie prezesa sądu, przewidziane w § 1, zażalenie nie służy.

§ 3. Do czasu złożenia zryczałtowanej równowartości kosztów postępowania sąd pozostawia sprawę bez biegu; wniesienie aktu oskarżenia nie przerywa wówczas biegu przedawnienia.»

- 2) w art. 448 dodaje się nową literę k) w brzmieniu:

«k) koszty świadczeń pogotowia ratunkowego, udzielonych w związku z popełnieniem przestępstwa o charakterze chuligańskim.»”;

- 2) art. 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 31, poz. 215), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 3) art. 2 ustawy z dnia 22 lutego 1991 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 22, poz. 93), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 4) art. 2 ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 79, poz. 362), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

- 5) art. 7 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Agencji Rynku Rolnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 146), który stanowi:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 6) art. 14 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej — Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), który stanowi:

„Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1996 r., z tym że art. 1 pkt 6, 28, 85, 90, 91, 96, 97, 99 i 101—104, art. 4 pkt 2 i 3 oraz art. 13 wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 7) art. 5 ustawy z dnia 21 lutego 1997 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 41, poz. 255), który stanowi:

„Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 8) art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 106, poz. 678), który stanowi:
„Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 9) art. 75 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323 oraz z 2001 r. Nr 154, poz. 1802), który stanowi:
„Art. 75. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem:
1) art. 71, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1999 r.,
2) art. 5 pkt 6 i 8, art. 8 pkt 3, art. 25 pkt 26 i art. 29 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 2000 r.,
3) art. 24 pkt 6—10 i art. 41 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2000 r.,
4) art. 63 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2000 r.,
5) art. 2, art. 14 pkt 2 lit. a), c)—e), pkt 3, 4 i 5 lit. a), art. 15 pkt 10 lit. d), art. 26 pkt 1, art. 30 pkt 1, art. 39 pkt 1 lit. a), art. 40 pkt 2 lit. b), art. 46 pkt 1 i 3 i art. 62, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.,
6) art. 25 pkt 20, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2001 r.,
7) art. 46 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;
- 10) art. 5 i 6 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 48, poz. 554), które stanowią:
„Art. 5. 1. W sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o właściwości sądów i postępowaniach odrębnych.
2. Do złożenia i rozpoznania środków zaskarżenia od orzeczeń wydanych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.
Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2000 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 6 lit. b), pkt 7 i pkt 61 w zakresie art. 505² Kodeksu postępowania cywilnego, które wchodzi w życie z dniem 1 października 2000 r.”;
- 11) art. 78 i 79 ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 120, poz. 1268), które stanowią:
„Art. 78. Akty wydane na podstawie upoważnień ustawowych zmienianych niniejszą ustawą zachowują moc do czasu ich zastąpienia przez akty wydane na podstawie niniejszej ustawy.
Art. 79. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów:
1) art. 74, który wchodzi w życie z dniem 30 grudnia 2000 r.,
2) art. 27 pkt 5 lit. b) i c), które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.,
3) art. 61, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.”;
- 12) art. 5 i 8 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy — Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 63, poz. 635), które stanowią:
„Art. 5. W postępowaniu wieczystoksięgowym, w sprawach, w których wnioski zostały złożone przed dniem wejścia w życie ustawy, w zakresie kosztów sądowych stosuje się przepisy dotychczasowe.”
„Art. 8. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 7 ustawy wymienionej w art. 4, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2001 r., oraz art. 626² § 1 ustawy wymienionej w art. 2, który wchodzi w życie z dniem wejścia w życie systemu informatycznego zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych, o którym mowa w art. 25¹ ust. 1 ustawy wymienionej w art. 1.”;
- 13) art. 5 ustawy z dnia 19 lipca 2001 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 98, poz. 1069), który stanowi:
„Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 14) art. 107 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz. 1071 i Nr 154, poz. 1787), który stanowi:
„Art. 107. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r., z wyjątkiem:
1) art. 14 ust. 7, który wchodzi w życie z dniem 1 października 2002 r.,
2) art. 14 ust. 1—3 i 5 oraz art. 38, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 stycznia 2002 r. (poz. 88)

USTAWA

z dnia 13 czerwca 1967 r.

o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady i tryb pobierania kosztów sądowych w sprawach cywilnych.

Art. 2. Koszty sądowe obejmują opłaty sądowe i zwrot wydatków.

Art. 3. Opłatami sądowymi są wpis i opłata kancelaryjna.

Art. 4. Do wydatków należą w szczególności:

- 1) diety i koszty podróży należne sędziom i pracownikom sądowym z powodu dokonywania czynności poza siedzibą sądu oraz ryczałt należny im za dokonywanie oględzin w sprawach dotyczących nieruchomości rolnych położonych poza miejscowością będącą siedzibą sądu,
- 2) należności świadków, biegłych i tłumaczy oraz kuratorów ustanowionych w danej sprawie,
- 3) opłaty należne innym osobom lub instytucjom,
- 4) koszty opłat telefonicznych i telegraficznych,
- 5) koszty przewozu osób, zwierząt i rzeczy, utrzymywania ich lub przechowywania,
- 6) koszty ogłoszeń,
- 7) koszty pobytu w areszcie,
- 8)¹⁾ ryczałty należne kuratorom sądowym za przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w sprawach o unieważnienie małżeństwa, ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, rozwód, separację oraz za obecność przy kontaktach rodziców z dziećmi, ustalonych przez sąd opiekuńczy.

Art. 5. 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, do uiszczenia kosztów sądowych obowiązana jest strona, która wnosi do sądu pismo podlegające opłacie lub powodujące wydatki.

2. Pismo wnoszone przez kilka osób podlega jednej opłacie. Jeżeli jednak przedmiotem sprawy są roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju i oparte na jed-

nakowej podstawie faktycznej oraz prawnej (współuczestnictwo formalne), każdy współuczestnik uiszcza opłatę oddzielnie, stosownie do swego roszczenia lub zobowiązania.

Art. 6. 1. W każdym piśmie należy podać wartość przedmiotu sprawy, jeżeli od tej wartości zależy wysokość opłaty, a przedmiotem sprawy nie jest oznaczona kwota pieniężna.

2. Pisma dotyczące części przedmiotu sprawy podlegają opłacie tylko w stosunku do wartości tej części.

3.²⁾ Przy oznaczaniu wartości przedmiotu sprawy każde rozpoczęte 10 gr³⁾ liczy się za pełne.

Art. 7. W sprawach o wydanie nieruchomości posiadanej bez tytułu prawnego lub na podstawie tytułu innego aniżeli najem lub dzierżawa za podstawę obliczenia wpisu przyjmuje się, stosownie do rodzaju nieruchomości i sposobu korzystania z niej, sumę odpowiadającą 3-miesięcznemu czynszowi najmu lub dzierżawy należnemu od danego rodzaju nieruchomości.

Art. 8. 1.⁴⁾ Skarb Państwa oraz instytucje państwowe, których zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, nie mają obowiązku uiszczania opłat sądowych.

2.⁵⁾ Gmina, związek międzygminny, powiat, związek powiatów oraz samorząd województwa nie mają obowiązku uiszczania opłat sądowych, z wyjątkiem spraw dotyczących prowadzonej przez nie działalności gospodarczej oraz spraw w postępowaniu wieczystoksięgowym.

²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 lutego 1991 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 22, poz. 93), która weszła w życie z dniem 5 kwietnia 1991 r.

³⁾ Po denominacji zgodnie z art. 4 ust. 6a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego (Dz. U. Nr 84, poz. 386 i z 1995 r. Nr 16, poz. 79), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1995 r.

⁴⁾ Oznaczenie ust. 1 wprowadzone przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2; w brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy — Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 63, poz. 635), która weszła w życie z dniem 23 września 2001 r.

¹⁾ Dodany przez art. 93 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz. 1071), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

3.⁶⁾ Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do Agencji Rynku Rolnego, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

Art. 9. 1.⁷⁾ Minister Sprawiedliwości może zwolnić od obowiązku uiszczania opłat sądowych organizacje społeczne w ich własnych sprawach prowadzonych w związku z działalnością społeczną, naukową, oświatową, kulturalną, dobroczynną, opieki społecznej lub samopomocową.

2.⁸⁾ Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, organizacje społeczne zwolnione od opłat sądowych w sprawach cywilnych i rodzaje spraw, których dotyczy to zwolnienie, uwzględniając przede wszystkim statutowe cele działalności danej organizacji i możliwości oraz potrzeby realizacji tych celów na drodze postępowania cywilnego.

3.⁹⁾ Przepisu ust. 1 nie stosuje się do opłat uiszczanych w postępowaniu wieczystoksięgowym.

Art. 10.¹⁰⁾ Nie pobiera się opłat sądowych od:

- 1) wniosku o zwolnienie od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych oraz od zażalenia na postanowienia w tym przedmiocie,
- 2) wniosku o zabezpieczenie powództwa lub roszczenia w postępowaniu nieprocesowym — zgłoszonego w piśmie rozpoczynającym postępowanie lub w toku postępowania,
- 3) wniosku będącego podstawą wszczęcia przez sąd opiekuńczy postępowania z urzędu oraz od pism składanych sądowi opiekuńczemu w wykonaniu obowiązku wynikającego z ustawy albo nałożonego przez ten sąd,

⁶⁾ Dodany przez art. 3 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Agencji Rynku Rolnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 34, poz. 146), która weszła w życie z dniem 5 kwietnia 1996 r.; w brzmieniu ustalonym przez art. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 106, poz. 678), która weszła w życie z dniem 26 września 1997 r.

⁷⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 15 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 120, poz. 1268), która weszła w życie z dniem 30 marca 2001 r., i art. 3 pkt 2 lit. a) ustawy wymienionej jako druga w przypisie 5.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 15 pkt 1 lit. b) ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 7.

⁹⁾ Dodany przez art. 3 pkt 2 lit. b) ustawy wymienionej jako druga w przypisie 5.

¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

4)¹¹⁾ wniosku o przyjęcie oświadczenia o uznanie dziecka, o nadanie dziecku nazwiska, o przysposobienie dziecka, o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką,

5) wniosku o przesłuchanie świadka testamentu ustnego, o otwarcie i ogłoszenie testamentu oraz o zwolnienie z obowiązków wykonawcy testamentu,

6) wniosku o uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu osób, których zaginięcie pozostaje w związku z wojną rozpoczętą w dniu 1 września 1939 r., oraz o uchylenie postanowienia orzekającego uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu.

Art. 11. 1. Kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

2. Koszty nieobciążające przeciwnika ściąga się z roszczenia zasądzonego na rzecz strony, której czynność spowodowała ich powstanie, strony zastąpionej przez kuratora lub osoby, na której rzecz prokurator wytoczył powództwo lub zgłosił wniosek o wszczęcie postępowania. Na zasądzonym roszczeniu przysługuje Skarbowi Państwa ustawowe prawo zastawu. Koszty sądowe, których nie miał obowiązku uiścić kurator, mogą być ponadto ściągnięte z innego majątku strony zastąpionej przez kuratora, jeżeli posiada ona odpowiedni majątek.

3. W wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może odstąpić od przewidzianego w ust. 2 obciążenia kosztami strony, której czynność spowodowała ich powstanie, strony zastąpionej przez kuratora lub osoby, na której rzecz prokurator wytoczył powództwo lub zgłosił wniosek o wszczęcie postępowania.

4. Przepis ust. 2 nie ma zastosowania do opłat sądowych, których nie miał obowiązku uiścić Skarb Państwa, instytucja państwowa, której zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, albo organizacja społeczna ludu pracującego zwolniona od tego obowiązku przez Ministra Sprawiedliwości.

5.¹²⁾ Przepisu ust. 2 nie stosuje się do opłat sądowych, których nie miała obowiązku uiścić gmina oraz związek gmin.

Art. 12. W sprawie zakończonej ugodą koszty, o których mowa w art. 11 ust. 1, ponoszą obie strony w rów-

¹¹⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2001 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 98, poz. 1069), która weszła w życie z dniem 27 września 2001 r.

¹²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

nych częściach, chyba że ugoda stanowi inaczej. Przepisy art. 11 ust. 2—4 stosuje się odpowiednio.

Art. 13. Jeżeli w toku postępowania sąd nie orzekł o obowiązku ponoszenia kosztów sądowych lub też orzeczeniem nie objął całej kwoty należnej z tego tytułu, postanowienie w tym przedmiocie wyda na posiedzeniu niejawnym sąd, w którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.

Art. 14. Należność Skarbu Państwa z tytułu kosztów sądowych, obciążających przeciwnika strony stosownie do przepisu art. 11 ust. 1 lub art. 12, podlega zaspokojeniu w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym w tej samej kolejności i w tych samych granicach, jak należność tej strony z tytułu zasądzonego na jej rzecz zwrotu kosztów procesu.

Art. 15. Opłatę sądową należy uiścić przy wniesieniu do sądu pisma podlegającego opłacie.

Art. 16. 1. Sąd nie podejmie żadnej czynności na skutek pisma, od którego nie została uiszczona należna opłata. W tym wypadku przewodniczący wzywa wnoszącego pismo, aby pod rygorem zwrotu pisma uiścić opłatę w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu zwraca pismo.

2. Jeżeli pismo wniosła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, przewodniczący wyznaczy termin do uiszczenia opłaty nie krótszy aniżeli dwa miesiące.

3.¹³⁾ Apelacja, kasacja, zażalenie, sprzeciw od wyroku zaocznego oraz zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, od których pomimo wezwania nie została uiszczona należna opłata, podlegają odrzuceniu.

4.¹⁴⁾ Zażalenie oczywiście uzasadnione, wniesione na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pisma lub na postanowienie sądu o odrzuceniu środka zaskarżenia, wolne jest od opłaty sądowej.

Art. 16^{1,15)} 1. W postępowaniu wieczystoksięgowym wniosek, podlegający opłacie stałej, który nie został należycie opłacony, sąd zwraca bez wezwania o uiszczenie tej opłaty.

2. W terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie wniosku z przyczyn określonych

w ust. 1, wnioskodawca może uiścić brakującą opłatę. W takim przypadku wniosek wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie następuje w razie kolejnego zwrotu wniosku z tej samej przyczyny.

Art. 17.¹⁶⁾ Pisma wnoszone przez adwokata lub radcę prawnego, które nie są należycie opłacone, zwraca się bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej. Również bez wezwania o uiszczenie opłaty należy odrzucić wnoszone przez adwokata lub radcę prawnego środki zaskarżenia podlegające opłacie w wysokości stałej.

Art. 18. Pismo zwrócone z powodu nieuiszczenia opłaty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem tego pisma do sądu.

Art. 19. Nie żąda się opłat od pisma, jeżeli już z jego treści wynika, że podlega ono odrzuceniu.

Art. 20. 1. Przepisy art. 16, 17 i 19 stosuje się odpowiednio, gdy obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstanie na skutek rozszerzenia lub innej zmiany żądania. Przepisy art. 16 i 19 stosuje się też odpowiednio, gdy przed wystaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron — przed wystaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia, powstanie obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty na skutek ustalenia przez sąd wyższej wartości przedmiotu sprawy, cofnięcia zwolnienia od kosztów sądowych albo uchylecia kurateli.

2. Jeżeli obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty powstał z innych przyczyn niż wymienione w ust. 1, przewodniczący wezwie zobowiązanego do uiszczenia należnej opłaty w terminie dwóch tygodni, a jeżeli mieszka on lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela — w terminie nie krótszym od dwóch miesięcy, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu zarządzi ściągnięcie opłaty bez wstrzymania biegu postępowania. Opłaty nie ściągają się, jeżeli pismo zostanie cofnięte w terminie, w którym należało ją uiścić. W razie uznania cofnięcia za niedopuszczalne, o obowiązku uiszczenia opłaty orzeka sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji stosując odpowiednio przepisy art. 11.

Art. 21. Przepisów art. 16, 17 i 20 nie stosuje się w wypadkach, gdy sąd obowiązany jest działać z urzędu. W tych wypadkach sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji orzeka o obowiązku uiszczenia opłaty, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów postępowania. Wymiaru opłaty sąd dokona kierując się stawkami opłat należnych od pism w danym rodzaju postępowania.

Art. 22. 1. Zażalenie przysługuje na zarządzenie przewodniczącego w przedmiocie obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, zwrotu pisma nieopłaconego należycie oraz zwrotu opłaty lub zaliczki na pokrycie

¹³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej — Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), która weszła w życie z dniem 1 lipca 1996 r.

¹⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁵⁾ Dodany przez art. 3 pkt 3 ustawy wymienionej jako druga w przypisie 5.

¹⁶⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

wydatków. Zażalenie nie przysługuje jednak na zarządzenie w przedmiocie określenia wpisu tymczasowego.

2.¹⁷⁾ Zażalenie przysługuje też na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia z powodu nieuiszczenia należnej opłaty: apelacji, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego lub zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym oraz — jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy — w przedmiocie wymiaru opłaty lub obciążenia kosztami sądowymi.

3.¹⁸⁾ Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w wypadku odrzucenia kasacji z powodu nieuiszczenia należnej opłaty.

Art. 23. Zażalenie dotyczące wyłącznie wysokości opłaty albo wysokości wydatków oraz podanie o zwrot opłaty lub zaliczki na pokrycie wydatków, jak również zażalenie w tej sprawie — wolne są od opłat sądowych.

Art. 24. Opłatę prawomocnie uchyloną w całości lub w części oraz pozostałość zaliczki złożonej na pokrycie wydatków zwraca się stronie z urzędu na jej koszt. Zwrot zarządza przewodniczący.

Art. 25. 1. Prawo Skarbu Państwa do żądania kosztów sądowych przedawnia się z upływem lat trzech licząc od dnia, w którym koszty należało uiścić.

2. Prawo strony do żądania zwrotu opłaty sądowej lub zaliczki na pokrycie wydatków przedawnia się z upływem lat trzech licząc od dnia powstania tego prawa.

Art. 26.¹⁹⁾ Końcówki opłat zaokrągla się wzwyż do pełnej dziesiątki groszy³⁾.

Art. 27. 1. Stroną w rozumieniu ustawy jest każdy uczestnik postępowania, a kosztami procesu również koszty innych rodzajów postępowania.

2. Przez pismo wnoszone do sądu rozumie się również pozew lub inny wniosek składany ustnie do protokołu.

3. W sprawach należących do zakresu działania *państwowych biur notarialnych*²⁰⁾ przepisy ustawy dotyczące sądu i przewodniczącego stosuje się odpowiednio do *państwowego biura notarialnego*²⁰⁾.

¹⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 7 pkt 2 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 13.

¹⁸⁾ Dodany przez art. 7 pkt 2 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 13.

¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁰⁾ Państwowe biura notarialne zostały zniesione na podstawie art. 3 § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Przepisy wprowadzające ustawę — Prawo o notariacie oraz o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego i ustawy o księgach wieczystych (Dz. U. Nr 22, poz. 92), która weszła w życie z dniem 22 marca 1991 r.

4. Przepisy ustawy dotyczące kosztów związanych z działalnością prokuratora odnoszą się również do kosztów związanych z działalnością organizacji społecznych wnoszących powództwa na rzecz obywateli lub wstępujących do postępowania wszczętego przez obywateli.

Art. 28. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w postępowaniu dotyczącym kosztów sądowych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

DZIAŁ II

Opłaty sądowe

Rozdział 1

Wpis

Art. 29. Wpis jest stosunkowy, chyba że przepis przewiduje wpis stały lub też wpis o określonej dolnej i górnej granicy.

Art. 30. Wysokość wpisu stosunkowego zależna jest od wartości przedmiotu sprawy.

Art. 31. 1. Od pism wnoszonych w sprawach o prawa niemajątkowe albo w sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sprawy nie da się ustalić w chwili jej wszczęcia, przewodniczący określa wpis tymczasowy.

2.²¹⁾ W orzeczeniu kończącym sprawę w pierwszej instancji sąd ustala sumę wpisu ostatecznego w sprawach o prawa niemajątkowe, mając na względzie stan majątkowy strony obciążonej kosztami oraz rodzaj sprawy i stopień jej zawichości, a w sprawach o prawa majątkowe — zależnie od wartości przedmiotu sprawy ustalonej w toku postępowania.

Art. 32. Jeżeli ustawa przewiduje dolną i górną granicę wpisu, przewodniczący określa wpis tymczasowy w tych granicach. W orzeczeniu kończącym sprawę w pierwszej instancji sąd ustala sumę wpisu ostatecznego, mając na względzie okoliczności przewidziane w ustawie, a w braku przepisu szczególnego w tym przedmiocie — okoliczności, o których mowa w art. 31 ust. 2. Wpis ostateczny ustala się w granicach określonych w przepisie, chyba że granice te dotyczą tylko wpisu tymczasowego.

Art. 33. 1. Jeżeli wpis ostateczny jest wyższy od wpisu tymczasowego, sąd orzeka o obowiązku uiszczenia różnicy, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu.

2. Jeżeli wpis ostateczny jest niższy od wpisu tymczasowego, różnicę zwraca się z urzędu na koszt strony.

3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie sądszenia ponad żądanie.

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

Art. 34. W razie wstąpienia do sprawy osoby, na której rzecz prokurator wytoczył powództwo lub zgłosił wniosek o wszczęcie postępowania, pobiera się od tej osoby wpis należny od takiego powództwa lub wniosku.

Art. 35. (skreślony).²²⁾

Art. 36. 1.²³⁾ Sąd z urzędu zwraca stronie:

- 1) cały uiszczony wpis od pisma:
  - a) zwróconego wskutek braków formalnych,
  - b) odrzuconego lub cofniętego, jeżeli odrzucenie lub cofnięcie nastąpiło przed wystaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron — przed wystaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia,
  - c) zaskarżającego postanowienie w przedmiocie ukarania grzywną lub aresztem, zamiany grzywny na areszt albo w przedmiocie przymusowego sprowadzenia, jeżeli zaskarżenie zostało uwzględnione,
- 2) połowę uiszczonego wpisu od pisma:
  - a) cofniętego przed rozpoczęciem posiedzenia, na które sprawa została skierowana,
  - b) wszczynającego postępowanie w instancji, w której sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej,
- 3)²⁴⁾ połowę uiszczonego wpisu od kasacji nieprzyjętej przez Sąd Najwyższy do rozpoznania.

2.²⁵⁾ Poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 sąd z urzędu zwraca stronie cały uiszczony wpis od powództwa o rozwód w razie pojednania się stron w pierwszej instancji. W razie pojednania się stron w toku postępowania przed ukończeniem postępowania *rewizyjnego*²⁶⁾ zwraca się połowę wpisu uiszczonego od *rewizji*²⁶⁾.

3.²⁷⁾ Sąd z urzędu zwraca stronie wszelkie należności z tytułu kosztów sądowych, stanowiące różnicę między kosztami pobranymi od strony a kosztami należnymi.

²²⁾ Przez art. 7 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 13.

²³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 lit. a) ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 79, poz. 362), która weszła w życie z dniem 8 lipca 1994 r.

²⁴⁾ Dodany przez art. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 48, poz. 554), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2000 r.

²⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 23.

²⁶⁾ Obecnie: postępowanie apelacyjne i apelacja, zgodnie z art. 1 pkt 44 ustawy, o której mowa w przypisie 13.

²⁷⁾ Dodany przez art. 1 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 23.

Art. 37.²⁸⁾ Minister Sprawiedliwości określa w drodze rozporządzenia wysokość wpisów w poszczególnych rodzajach spraw.

Rozdział 2

Opłata kancelaryjna

Art. 38. 1. Za klauzulę wykonalności, stwierdzenie prawomocności, odpisy, zaświadczenia, wyciągi oraz inne dokumenty, wydawane na podstawie akt, pobiera się opłatę kancelaryjną.

2.²⁹⁾ Opłatę kancelaryjną za odpis orzeczenia z uzasadnieniem, doręzonego na skutek żądania zgłoszonego w terminie siedmiodniowym od ogłoszenia sentencji, pobiera się przy zgłoszeniu żądania sporządzenia lub doręczenia uzasadnienia. Jeżeli opłata nie zostanie uiszczona, przewodniczący zarządzi ściąganie jej od strony, która zgłosiła żądanie. Przepisów art. 16 i 17 nie stosuje się.

Art. 39. (skreślony).³⁰⁾

Art. 40. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia określa wysokość opłat kancelaryjnych.

DZIAŁ III

Wydatki

Art. 41. 1. Strona, która wносиła o podjęcie czynności połączonej z wydatkami, obowiązana jest złożyć zaliczkę na ich pokrycie. Jeżeli dwie lub więcej stron wносиła o podjęcie czynności lub sąd czynność zarządził z urzędu albo na wniosek sądu polubownego, zaliczkę powinny złożyć strony w równych częściach lub w innym stosunku, według uznania sądu.

2. Sąd oznaczy wysokość zaliczki i termin jej złożenia. Jeżeli przewidywane wydatki są większe od złożonej zaliczki, sąd nakaże stronie jej uzupełnienie.

3. Wykonanie czynności zależne jest od uiszczenia zaliczki, chyba że sąd pomimo nieuiszczenia zaliczki przez strony uzna wykonanie czynności za konieczne do rozstrzygnięcia sprawy. W tym wypadku kwotę potrzebną na pokrycie wydatków wykląda tymczasowo Skarb Państwa.

4. Przewodniczący wezwie stronę zobowiązaną do złożenia zaliczki, aby w terminie dwóch tygodni, a jeżeli mieszka ona za granicą — w wyznaczonym terminie, nie krótszym aniżeli dwa miesiące, zapłaciła sumę wyłożoną przez Skarb Państwa. W razie bezskutecznego upływu tego terminu przewodniczący zarządzi ściąganie wyłożonej kwoty bez wstrzymania biegu postępowania.

²⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 31, poz. 215), która weszła w życie z dniem 8 października 1982 r.

²⁹⁾ Zdanie pierwsze w brzmieniu ustalonym przez art. 7 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 13.

³⁰⁾ Przez art. 7 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 13.

Art. 42. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z *Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac*³¹⁾ określa w drodze rozporządzenia stawki oraz warunki przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin w sprawach dotyczących nieruchomości rolnych, położonych poza miejscowością będącą siedzibą sądu, oraz należności kuratorów ustanowionych w poszczególnych sprawach.

DZIAŁ IV

Przepisy końcowe i przechodnie

Art. 43. 1. Tracą moc wszelkie przepisy dotyczące kosztów sądowych w sprawach cywilnych rozpoznawanych przez sądy powszechne i Sąd Najwyższy, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej.

2. W szczególności traci moc ustawa z dnia 30 grudnia 1950 r. Przepisy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 1961 r. Nr 10, poz. 57 i Nr 32, poz. 159, z 1962 r. Nr 10, poz. 46 oraz z 1964 r. Nr 43, poz. 297).

Art. 44. 1. Pozostają w mocy przepisy dotyczące kosztów sądowych, jeżeli mają one charakter przepisów szczególnych.

2. W szczególności pozostają w mocy:

- 1) przepisy o opłatach przed sądem rejestrowym,
- 2) wydane po 22 lipca 1944 r. przepisy przewidujące całkowite lub częściowe zwolnienie od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych.

Art. 45. 1. Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia:

- 1) wprowadzić ulgowe stawki opłat od wniosków o wpis w księdze wieczystej:
  - a) prawa własności domów mieszkalnych i lokali mieszkalnych oraz prawa własności lub prawa wieczystego użytkowania działek budowlanych, nabytych przez spółdzielnie budownictwa mieszkaniowego lub nabytych przez członków spółdzielczego zrzeszenia budowy domów jednorodzinnych od takiego zrzeszenia albo przez członków spółdzielni budowlano-mieszkaniowej — na skutek likwidacji spółdzielni,

- b) prawa własności gruntów rolnych, zwłaszcza jeżeli nabycie tego prawa przyczynia się do poprawy struktury gospodarstwa rolnego;
- 2) określić warunki, w jakich właściciele lub współwłaściciele gospodarstwa rolnego mogą być zwolnieni przez sąd od opłat sądowych w sprawach o uregulowanie prawa własności gospodarstwa rolnego, niezależnie od zwolnienia od kosztów sądowych, przewidzianego w Kodeksie postępowania cywilnego.

2. Rozporządzenia w przedmiocie określonym w ust. 1 Minister Sprawiedliwości wydaje w porozumieniu z *Ministrem Finansów*³²⁾, a rozporządzenia w przedmiocie określonym w ust. 1 pkt 1 lit. b) oraz w pkt 2 — również w porozumieniu z *Ministrem Rolnictwa*³³⁾.

3.³⁴⁾ Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, koszty sądowe w postępowaniu przy zakładaniu ksiąg wieczystych, uwzględniając w szczególności rodzaj i wysokość wpisu oraz wydatki ponoszone w związku z postępowaniem.

Art. 46. 1. Jeżeli obowiązujące przepisy powołują się na uchylone przepisy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych albo odsyłają ogólnie do tych przepisów, stosuje się odpowiednie przepisy niniejszej ustawy.

2. Jeżeli ustawa niniejsza przewiduje wydanie przepisów wykonawczych, pozostają w mocy aż do ich wydania odpowiednie przepisy dotychczasowe.

Art. 47. 1. Należność Skarbu Państwa z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych oraz z tytułu grzywien orzeczonych w postępowaniu cywilnym może być umorzona lub zapłaćta tej należności może być odroczone albo rozłożona na raty, jeżeli jej ściągnięcie byłoby połączone z niewspółmiernymi trudnościami lub groziłoby dłużnikowi zbyt ciężkimi skutkami.

2. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia wydanego w porozumieniu z *Ministrem Finansów*³²⁾ określa zasady i tryb umarzania, odraczania lub rozkładania na raty należności określonej w ust. 1 i sposób uiszczenia opłat sądowych.

Art. 48. Do opłat od podań i świadectw urzędowych niepodlegających opłacie według przepisów niniej-

³¹⁾ Obecnie: ministrem właściwym do spraw pracy, zgodnie z art. 4 ust. 1 i art. 5 pkt 16 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321 oraz z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761, Nr 76, poz. 811, Nr 87, poz. 954, Nr 102, poz. 1116, Nr 113, poz. 1207, Nr 115, poz. 1229, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1371, Nr 126, poz. 1382, Nr 129, poz. 1441, Nr 130, poz. 1450 i Nr 154, poz. 1800), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

³²⁾ Obecnie: ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, zgodnie z art. 4 ust. 1 i art. 5 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 31.

³³⁾ Obecnie: ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, zgodnie z art. 4 ust. 1 i art. 5 pkt 18 ustawy, o której mowa w przypisie 31.

³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 15 pkt 2 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 7.

szej ustawy stosuje się przepisy o opłatach skarbowych.

Art. 49. Dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych stosuje się nadal w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy do ukończenia postępowania w instancji, a w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym — do ukończenia samodzielnej części postępowania.

Art. 50. (pominięty).³⁵⁾

Art. 51. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.³⁶⁾

---

³⁵⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.

³⁶⁾ Ustawa została ogłoszona dnia 20 czerwca 1967 r.